Tuberculosis - Fact Sheet
Xaashida xaqiiqda - Tiiibishada

Waa maxay Tubarkalosis?

Tiibishadu (TB) waa cudur la kala qaado oo ay keento bakteeriyada sanbabadeeno qaateen. Bakteeriyadaasi waxayhawada gashaa markuu qof TB-da sanbabada qabaa uu hawada ku hindhiso, ku qufaco ama ku hadlo.

Siyaalaha ugu badan oo TB-da lagu qaadaa waxaa weeye markii albaab xiran muddo badan qof qaba lagula jiro. Bakteeriyada TB-du dadka kale uguma gudubto Suxuunta, koobabka cabitaanka ama waxyaalaha kale.

Yaa u badan in uu qaado TB?

Cadadka dadka ah ee TB-da qabaa aad ayuu u hooseeyaa gobolka Victoria. Si kasta ha ahaatee waxaa jira kooxo ka mid ah dadweynaha oo khatar ugu jira cudurka TB-da. Kuwaas waxaa ku jira:

- Qaxootiga iyo Soogalootiga khaastan kuwa ka yimid wadamada soo koraya.
- Dadka aborijiniska ah iyo kuwa ka yimid Jasiiradaha Torres Strait.
- Dadka Caafimaadka ka shaqeeya.
- Dadka khamrada aadka u cabba.
- Dadka waayeelka ah.
- Dadka meelaha ku xeraysan oo ay ka mid ka yihiin maxaabiistu.
- Dadka ku nool nolol hoose, ama meel dadku isku badan yihiin (TB waxay aad ugu badan tahay dadka fakhrigu saameeyey).
- Dadka qaba infakshanka HIV iyo AIDS.
- Dadka habkooda difaacu hooseeyo khaasatan dadka mudo dheer qaadanayey Steroids.
- Dadka sonkorta qaba.

Sidee TB-du Jirka wax u Yeeshaa?

Fidida TB-da

Markii Bakteeriyada TB-du gasho sanbabada waxay bilawdaa inay badato. Qaybo ayaa u safri kara jirka qaybihiisa kale. sida kelyaha, lafaha iyo maskaxda. Markaas qofku wuxuu qabaa infakshanka TB-da. Jirku wuu la dagaalamaa laakiin ma wada dili karo bakteeriyada. Difaaca jirka ayaa dhista kabsol ama derbi ku wareegsan bakteeriyada, bakteeriyadu waxay noqotaa mid tabar daran aana cid wax yeelayn qofkuna wuxuu dareemaa ladnaan.

Qofka infakshanka TB qabaa wuxuu wataa bakteeriyada TB-da, laakiin ma leh calaamadaha xanuunka mana fidin karo bakteeriyada.

Halkaan markay marayso daawada lagu daaweeyaa waxay joojin kartaa in bakteeriyada TB-du cudur keento.

Cudurka TB-DA

Haddii bakteeriyadu xoog yeelato waxay bilawdaa in ay badato. qofku wuxuu qabaa markaas cudurka TBda. Taasi waxay dhici kartaa sano ama sanooyin badan ka dib, badanaa jirku markuu noqdo daciif cuduro iyo infashan kale oo uu la dagaalamayo dartood, sida HIV/AIDS, sonkorta, cudurada kelyaha, pneumonia (nimooniya) ama kansar.

Qofka cudurka TB-da qabaa wuxuu wataa bakteeriyada TB-da wuxuuna leeyahay calaamadaha jirada oo ay ka mid yihiin daal, daciifnimo, xumad. Miisaanka oo luma qufac iyo dhiig la qufaco. Qofka qaba cudurka wuxuu ku fidin karaa dadka kale.

Baaritaanku waa sahal.

Maqaarka oo la baaro (Mantoux test) wuxuu muujin karaa haddii bakteeriyadu jirka ku jirto. walax (shey) aan wax dhibin ayaa lagu durayaa maqaarka gacanta hoostiisa. Qof khibrad caafimaad leh ayaa waajib ah inuu eega bararka labo ilaa saddex berri ka dib. Waa muhiim in aad soo noqoto maalinta lagu yiri soo noqo si maqaarkaaga loo eego. Waxaa lagu siinayaa natiijadii baaritaanka waxaana laguu sheegayaa haddaad baaritaan kale u baahan tahay.

Yaa la baarayaa?

Waxaa baaraya dadka:
- qaba HIV/AIDS.
- ku nool kana shaqeeya meel u dhow qof qabi kara Tiibisho.
- leh wax ka mid ah calaamadaha tiibishada.

Somali

Natiijada Baaritaanka Macneheedu waa Maxay?

Natiijo aan waxba lahayn

Natiijada aan waxba lahayn macnaheedu waxa weeye bakteeriyada TB-du jirkaaga kuma jirto, waxaadse u baahnaan kartaa in maqaarka lagaa baaro mar kale si loo xaqiijiyo. Haddaad HIV ama AIDS qabto dhakhtarkaagu wuxuu ku weydiisan karaa baaritaano kale, sababtoo ah badanaa baaritaanka maqaarka laguma ogaan karo haddii qofku HIV ama AIDS qabo.

Natiijo oo muujisa TB-da

Baaritaanka wax ka soo baxaan macnihiisu waxa weeye waxaad qabtaa infakshanka TB-Da. Ma muujin doonto in aad cudurka TB-Da qabto ama haddii aad dadka ku ridi karto. Baaritaano badan ayaa muhiiima in la sameeyo sida raajada xabadka, iyo baaritaano kale si loo xaqiijiyo haddii aad qabto cudurka TB-da. si loo ogaado daawada aad u baahan tahay.

Daaweynta TB-Da

Nooca daaweynta ee aad u baahan tahay wuxuu ku xiran in aad wado infakshanka iyo inaad qabto cudurka.

Cudurka TB-da qaar ka mid ah Infakshanka TB-da waxaa lagu daweeyaa daawo. Daawooyinka casriga ah aad bay ugu fiican yihiin daawaynta TB-da.

Daawaynta dadka badankiis waxay noqon kartaa mid joogto loo imanayo Isbitaalka Dadweynaha ama in la arko takhtar takhasusi ah. Waxay qaadataa ugu yaraan ilaa lix bilood in la daaweeyo TB-da. Si kasta ha ahaatee xaaladaha qaarkood waa ka dheeran karaan. Haddii aan daawada si joogta ah loo qaadan, ama aan la dhamaysan cadadka loogu talagalay, TB-du waa soo noqonaysaa in la daaweeyaana waa adag tahay.
Sidaas darteed, si aad u daawowdo waa muhiim in qofku dhamaysto daawada loogu tala galay oo dhan.

Talaalka TB-da (BCG)

Talaalka caadiga ah oo TB-da lagu lama taliyo Dadweynaha Australia maadaama khatarta TB-du hoosayso. Talaalid caadi ah ee TB waxaa lagula taliyaa kooxo gaara oo khatar ugu jira TB-da.

Ma U Malaynaysaa Inaad TB Qabto?

Haddii aad isku aragto xaalad ka mid ah kuwa soo socda:

- qufac joogto ah.
- Daal.
- Habeenkii oo aad dhididdo.
- Miisaan kaa dhaca.
- Dhiig aad qufacdo.

Dhaqso u arag dhakhtarkaaga.

Su'aal Kale Ma Qabtaa?

Wixii intaas ka badan oo TB-da ku saabsan kala hadal Dhakhtarkaaga.

Kaalmo Luqo ama af ayaa waxaa kaa caawimi kara Adeega Turjumida afka iyo qoraalka iyadoo qiimaha Telefoonku yahay kan meeshaad joogto Tel: 131 450.

Xaashida Xaqiiqada TB-da ayaa la helli karaa iyagoo ku qoran afafkaan.

Arabi	Cambodian	Chinese	Croatian
Filipino	Macedonian	Portugese	Russian
Serbian	Somali	Tagalog	Vietnamese

wixii intaas ka badan kala xiriir:

Tuberculosis Program,
Disease Control Section
Human Services
GPO Box 1670N
Melbourne 3001
Tel: (03) 9637 4115

Human Services

Peoplefirst

Waxaa daabacay laanta Caafimaadka Dadweynaha, laanta qaybta adeega Biniaadamka ee Dawlada Victoria,
Waxaa naqshadeeyey soona saaray unuga warbaahinta iyo Iidhehda ee Adeega Bini'aadamka.

(108DE96)

February 1997
96?0252